

Лектор дисципліни
Контактна інформація
лектора (e-mail)
Сторінка дисципліни в
eLearn

СИЛАБУС ДИСЦИПЛІНИ «Лісова екологія та типологія»

Ступінь вищої освіти - Магістр
Спеціальність 205 «Лісове господарство»
Освітня програма «Лісове господарство»
Рік навчання 2024–2025, семестр 3
Форма навчання денна, заочна
Кількість кредитів ЄКТС 4
Мова викладання українська

доц. Лакида М.О., доц. Токарева О.В.

maryna.lakyda@nubip.edu.ua, o.v.tokareva@nubip.edu.ua
<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=890>

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Предметом дисципліни є лісові біогеоценози. **Мета** дисципліни полягає в усвідомленні всестороннього використання лісової екології та типології в практиці лісового господарства та наукових дослідженнях. Також мета дисципліни полягає у поглибленому вивченні майбутніми магістрами лісової екології. **Завдання.** Конкретні задачі дисципліни полягають в опануванні законів розвитку лісових насаджень, взаємовпливу лісу і факторів середовища, відношення окремих деревних порід і їх угруповань до екологічних факторів, а також впливу на навколишнє середовище, щоб покращувати екологічну ситуацію як в самому лісі, так і за його межами. Глибоке розуміння природи і життя лісу неможливе без вивчення екології лісу. Важливо знати витоки лісової типології, її розвиток в Україні та інших країнах, застосування практикою лісового господарства в сучасний період.

Навчальна дисципліна забезпечує формування ряду компетентностей:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі лісового та мисливського господарства або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

ЗК 2. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Фахові компетентності:

СК 2. Здатність забезпечувати сталий розвиток лісового господарства.

СК 3. Здатність оцінювати регіональні особливості природно-кліматичних умов для організації ефективного лісового господарства, виконання лісами різнопланових функцій та збільшення площ лісів.

Програмні результати навчання:

РН 3. Приймати ефективні рішення з питань лісового господарства, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати його розвиток; визначати фактори, що впливають на досягнення поставлених цілей; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки рішень.

РН 6. Оцінювати стан лісових фітоценозів, лісові ресурси в конкретних лісорослинних

умовах, їх потенціал та прогнозувати можливості використання.

СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Тема	Години (лекції /практичні)	Результати навчання	Завдання	Оцінювання
Змістовий модуль №1. Лісова екологія				
Тема 1. Лісова екологія та її основні поняття	2/2	Знати: Засади ведення лісового господарств на екологічній основі. Рівні організації та вивчення біологічних систем. Вміти: Виявляти екологічні фактори та їх класифікувати. Використовувати: Закономірності дії факторів середовища.	Підготовка до лекцій (попереднє ознайомлення з лекцією та презентацією до лекції в elearn). Виконання та здача практичної роботи в elearn.	10
Тема 2. Основи екологічної класифікації рослин та структура біоценозів	2/2	Знати: Екологічну класифікацію рослин. Життєві форми рослин по К. Раункієру. Вміти: Аналізувати просторову та вікову структуру популяцій. Використовувати: Знання про видову та просторову структуру лісових біоценозів.	Підготовка до лекцій (попереднє ознайомлення з лекцією та презентацією до лекції в elearn). Виконання та здача практичної роботи в elearn.	10
Тема 3. Лісова екосистема	2/2	Знати: Вчення В. Сукачова про лісовий біогеоценоз. Вміти: Аналізувати структуру екосистеми, біологічну продуктивність лісових екосистем. Використовувати: Правило піраміди біомас та динаміку лісових екосистем.	Підготовка до лекцій (попереднє ознайомлення з лекцією та презентацією до лекції в elearn). Виконання та здача практичної роботи в elearn.	10
Тема 4. Біологічна продуктивність і динаміка лісових екосистем	2/2	Знати: Визначення валової первинної продуктивності, чистої первинної продуктивності, вторинної продуктивності. Вміти: Аналізувати динаміку лісових екосистем. Екзогенні зміни. Використовувати: Методи осушення лісів. Пожежі в лісових екосистемах.	Підготовка до лекцій (попереднє ознайомлення з лекцією та презентацією до лекції в elearn). Виконання та здача самостійної роботи в elearn.	10
Тема 5. Ліс і сонячна енергія	2/2	Знати: Інформацію про сонячну радіацію та її характеристики, енергетичний баланс. Вміти: встановлювати світловибагливість деревних порід за зовнішніми ознаками. Методи визначення листового індексу. Використовувати: Особливості світлового режиму у лісі, температурного режиму повітря і ґрунту в лісі. Зміни температури в залежності від рельєфу місцевості. Фітоклімат лісостанів.	Підготовка до лекцій (попереднє ознайомлення з лекцією та презентацією до лекції в elearn). Виконання та здача самостійної роботи в elearn.	10

<p>Тема 6. Клімат, волога, ґрунт, звук і ліс</p>	<p>2/2</p>	<p>Знати: Значення вологи для лісу і її джерела. Вміти: Визначати лісорослинні властивості ґрунту залежно від потужності профілю, механічного складу, фізико-хімічних властивостей водоутримуючої здатності аерації, вмісту поживних речовин. Використовувати: Знання про біологічний кругообіг елементів живлення у лісі, специфічний вплив окремих деревних порід на ґрунт.</p>	<p>Підготовка до лекцій (попереднє ознайомлення з лекцією та презентацією до лекції в elearn). Виконання та задача самостійної роботи в elearn. Підготовка до написання модульної контрольної роботи (тести в elearn)</p>	<p>20</p>
<p>Тест 1</p>			<p>Написання модульної контрольної роботи (тести в elearn)</p>	<p>30</p>
<p>Змістовий модуль №2. Лісова типологія</p>				
<p>Тема 7. Лісова типологія та напрямки її розвитку</p>	<p>3/3</p>	<p>Знати: Типологічні класифікації в кінці XIX на початку XX століть Екологічний та фітоценотичний напрямки в лісовій типології. Вміти: Аналізувати лісостани за типологічною концепцією А. К. Каяндера та відповідно до фітоценотичної типології лісів В. М. Сукачова. Використовувати: Схеми фітоценотичних рядів для сосняків і ялиників.</p>	<p>Підготовка до лекцій (попереднє ознайомлення з лекцією та презентацією до лекції в elearn). Виконання та задача практичної роботи в elearn.</p>	<p>20</p>
<p>Тема 8. Лісівничоекологічна типологія лісів</p>	<p>3/3</p>	<p>Знати: Типологічну концепцію та класифікація типів лісу О. О. Крюденера та її недоліки, типологічну класифікацію Алексеєва. Вміти: Визначати ТЛУ за едафічною сіткою Алексеєва-Погребянка. Використовувати: Таксономічні (класифікаційні) одиниці лісівничо-екологічної типології, керівні і допоміжні ознаки для визначення едаптопу та типу деревостану.</p>	<p>Підготовка до лекцій (попереднє ознайомлення з лекцією та презентацією до лекції в elearn). Виконання та задача практичної роботи в elearn.</p>	<p>20</p>

Тема 9. Сучасний розвиток типології лісів	2/2	<p>Знати Сучасні типології лісів, індексацію типів лісу за Б. Ф. Остапенком і В. П. Ткачом.</p> <p>Вміти: Здійснювати діагностику типів лісорослинних умов в гірських лісах.</p> <p>Використовувати: класифікацію рослинності Браун-Бланке.</p>	Підготовка до лекцій (попереднє ознайомлення з лекцією та презентацією до лекції в elearn). Виконання та здача практичної роботи в elearn. Підготовка до написання модульної контрольної роботи (тести в elearn)	30
Тест 2			Написання модульної контрольної роботи (тести в elearn)	30
Навчальна робота				70
Екзамен				30
Всього за курс				100

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика щодо дедлайнів та перекладання:	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перекладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності:	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування:	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання екзаменів заліків	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Свириденко В. Є. Лісівництво. Цикл лекцій. Навчальний посібник. Київ : Арістей, 2007. 391 с.
2. Свириденко В. Є. Лісова екологія та типологія. Курс лекцій для студентів спеціальності 8.130401 „Лісове господарство” освітньо-кваліфікаційного рівня „Магістр”. Київ : НАУ, 2004. 80 с.
3. Воробйов Д. В., Погребняк П.С. Лісотипологічний визначник Українського Полісся. Труды з лісов. дослід. справи. Харків, 1929. Вип. XI. 164 с.
4. Герушинський З. Ю. Типологія лісів Українських Карпат. Львів : Піраміда, 1996. 208 с.
5. Остапенко Б. Ф., Ткач В. П. Лісова типологія. Харків : ХДАУ, 2002. 204 с.
6. Голубець М. А. Ретроспектива і перспектива лісової типології. Львів : Поллі, 2007.
7. Остапенко Б. Ф., Федець І. П., Пастернак В. П. Типологічна різноманітність лісів України. Зона широколистяних лісів. Харків: ХДАУ, 1998. 128 с.
8. Остапенко Б. Ф., Ткач В. П. Лісова типологія. Харків: ХДАУ, 2002. 204 с.
9. Лісовий кодекс України. Київ: Парламентське видавництво. 2006. 56 с. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3852-12> (дата звернення 12.05.2022).
10. Про затвердження Правил поліпшення якісного складу лісів : постанова Кабінету Міністрів України: станом на 12 травня 2007 р. № 724. (Редакція станом на 27 грудня 2011 р.) URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/724-2007-п> (дата звернення 12.05.2022).
11. Про затвердження Правил рубок головного користування в гірських лісах Карпат : постанова Кабінету Міністрів України від 22 жовтня 2008 р. № 929. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/929-2008-%D0%BF> (дата звернення 12.05.2022).
12. Про затвердження Правил рубок головного користування : наказ Держкомлісгоспу України від 23 грудня 2009 р. № 364. URL : <http://www.lesovod.org.ua/node/5619> (дата звернення 12.05.2022).
13. Про затвердження Санітарних правил в лісах України : постанова Кабінету Міністрів України від 26.10.2016 р. № 756. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555-95-%D0%BF> (дата звернення 12.05.2022).